

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Proprium est Deitatis esse vbique. cap. 17.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

generis ab eodē spatio, quod replet: Deus autem non replet materialiter, ac proprie, sed spiritualiter, & metaphorice per immediatam sui præsentiā. Ad secundum respondetur dupliciter aliquid recipi, & esse in loco, vel per modum contenti, & inclusi, vel per modum præsents, siue indistantis: & priore quidem modo non est in vlla creatura capacitas recipiendi Deum: posteriore autem maxime, quoniam creatura omnis necessario eget præsentiā diuinæ substantiæ, & est capax coexistendi Deo, quæ capacitas adimpletur per existentiam dei in ipsa. Quod verò attinet ad verba D. Bonauent. possunt intelligi, vel de repletionē effectiua, qua Deus rerum essentias ornat, & complet perfectionibus superadditis: Verū hęc non est, qua dicitur esse in loco, vt bene probat argumentū; vel de repletionē formali per præsentiā propriæ substantiæ: tunc verò vacuitas substantiæ non est respectu propriæ existentiæ: sed, quia cum res creatæ comparatæ deo sint quasi non entia, & nihil, vt aiunt Sancti Patres, concipiuntur vt quædam capacitas ad ipsum ens simplicitē, & recipiendo deum in se tanquam in loco habent in se summum ens, & omnem perfectionem.

X. Ex dictis colligo, quamuis deus non sit proprie in loco, non tamen esse absolute dicendum, deus nullibi, vel nusquam est: ideoque Patres absolute asserunt eius contradictoriam. August. in id Psal. 32. *Constituimini Domino in cythara. Vbi ergo*, inquit, *deest, qui nusquam non est?* & Chrysost. enarrat. in d. lsa. 6. *Vidi Dominum sedentem, &c. Qui nusquam non præsens est.* Ratio est quoniam, vt recte aduertit Alensis 1. p. q. 9. m. 1. ad 4. absoluta negatio excludere videtur omnem modum existendi in loco: at verò deus in sacris literis dicitur alicubi esse, & Sancti Patres vnica consensione aiunt esse vbiq̃ue quare non est absolute negandum esse in loco, sed cum aliqua moderatione: quomodo locutus est Boet. lib. de Trinit. cap. 8. cum dixit deus omnino in loco esse non potest, qui vbiq̃ue est. Chrysost. homil. 5. in cap. 2. ad Coloss. *Nusquam*, inquit, *est deus, & est vbiq̃ue.* Fulgent. lib. 2. ad Monimum ca. 7. *Cum Trinitas sic localiter nusquam sit, vt tamen nusquam desit?* Bernardus lib. 5. de consideratione c. 6. in fine. *Non parum apprehendisti, si hoc tibi de Deo captum est, quod nusquam sit, qui non clauditur loco, & nusquam non sit qui non excluditur loco: & serm. de triplici coherentia vinculorum: Nusquam est, & vbiq̃ue est, quia nec abest vlli, nec vlllo capitur loco.* Itaq̃, vt notauit D. Bonauent. in 1. d. 37.

Augustin.

Chrysost.

Alensis.

Boet.

Chrysost.

Fulgentius.

Bernardus.

S. Bonauent.

2. p. d. art. 1. q. 1. ad tertium, quando deus dicitur esse hic, aut illic, in hoc, vel illo loco, si eiusmodi locutiones sumantur demonstratiue, id est, quatenus præcisè iudicant deum esse in hoc loco, non negando quod sit etiam in aliis, veræ sunt: nam hoc etiam modo verè dici solet animā esse in manu, quia scilicet substantia sua illi præsens est, cum tamen etiam sit in aliis membris. Si verò voces illæ sumantur discretiue, quasi discernentes, ac separantes deum ab alijs locis, falso dicuntur de deo. Ob hanc causam Patres relati c. 15. num. 8. negant deum esse localem, quoniam acceperunt has voces ex vi communis usurpationis, qua sumuntur pro localitate terminabili, ac separabili ab vno loco in alterum: eodemq̃ modo Bonauent. q. cit. ad 1. & alij non audent dicere deum esse locatum. Et merito, quoniam voces, quæ ex primaria impositione significant modos imperfectos creaturarum, non debent vulgò accommodari deo, nisi sapientiū vsus hoc approbet: eiusmodi verò nomina non videntur hæcenus usurpata ad significandam actualem existentiam, vel aptitudinē, vt sit in loco. Verum quæ admodum in aliqua acceptione dicimus deum esse in loco, iuxta eandem posset dici localis, hoc est de se, ac ratione sue immensitatis, aptus vt in loco sit: & locatus, hoc est actu præsens loco. Locus enim, localis, & locatus sunt coniugata ab eadem forma: quare, si ea rectè tribuitur deo, etiam dici possunt denominatiua de ea derivata. Cui rei fauet Anselm. in Monologio c. 23. vbi de existentia dei in loco, ac rebus loquens, sic ait. *Solemus namque loca alia verba sepe irreprehensibiliter tribuere rebus, quæ nec loca sunt, nec circumscriptione locali continentur.* Hæc dixerim in rigore, seruandus tamen est vsus, nec temere sine explicatione usurpanda vocabula, quæ doctores, ac patres respuunt.

Bonauent.

Anselm.

Proprium est Deitatis esse vbiq̃ue.

CAPVT XVII.

Doctores omnes Scholastici in 1. dist. 37. communi consensione docent, esse vbiq̃ue soli deo conuenire, & ex professo probant Alens. 1. p. q. 9. m. 5. Albertus in 1. dist. 37. art. 8. Bonauent. 1. p. distinctio- nis art. 4. quest. 1. Argentin. q. vnica, art. 1. conclus. 3. Maior quest. 1. conclusionē 3. & alij deinceps referendi. Contra tamen arguitur, quoniam rei singularis proprietates neque illi vnquam deesse, nec alijs ad-

I.

Alens.

Albertus.

Bonauent.

Argentin.

Maior.

cile de-

efſe debet: efſe autem vbique nec ſoli, nec ſemper conuenit Deo: quare non eſt proprietas illius. Aſſumptio cōtinet duas partes, prima aſſerit efſe vbique conuenire alijs à Deo: oftenditur autem primo, quoniam vniuerſalis natura ſubſtantiæ vbique adeſt, & omnia replet, neque eſt locus vllus, à quo abſit: cum non ſit vllus locus vacuum in rerum vniuerſitate: vacuum autem ſola ſubſtantia corporea excludit: ergo eſt vbique. Et quod in ſubſtantia vniuerſali videmus, vere etiam dici poteſt de ipſa ſingulari ſubſtantia orbis vniuerſi, quæ vbique eſt, & omnia loca complet. Secundò ſi creetur à Deo corpus vndequeque infinitum, erit vbique: non enim aſſignabitur locus, in quo non ſit: ſi vero non repugnat fieri eiufmodi corpus, non repugnat fieri etiam indiuiſibilem, quæ illud inſormet: hæc autem, ſi detur, abſque dubio erit vbique eodem modo, quo Deus incircumſcripſibiliter, atque interminabiliter: ſi verò poſſibile eſt corpus infinitum, & anima illud actiuans, ac viuificans, plane erit poſſibilis Angelus tantæ perfectionis ſubſtancialis, vt habeat infinitam extensionem virtualem, & poſſit efſe præſens toti illi corpori infinito: ſi enim infinitas extenſiua non repugnat corpori, quod eſt multo imperfectius rebus incorporeis, cur repugnat Angelicæ naturæ? Si verò fiat Angelus, cui ſuapte natura competat extenſio virtualis infinita: iſ proſecto quoad rationem exiſtendi vbique, non differet à Deo: erit quippe in omni loco repletuè per ſuam ſubſtantiam: independentem, quia corruptionis expers: incircumſcriptuè, quia totus in toto, & totus in quauis parte: interminabiliter, quia nullus erit certus locus, extra quem non ſit. Secundapars aſſumptionis prius ſyllabiſmi, nempe non ſemper conuenire Deo vt ſit vbique, traditur ab Alenſi 1. part. quæſt. 9. m. 4. Alberto in 1. diſtinct. 37. art. 4. Sancti Thom. quæſt. 2. art. 3. Bonauent. art. cit. quæſt. 2. & G. 2. diſt. quæſt. vnica, artic. 3. dubio 3. Et probatur primo, quoniam omnis forma, quæ neceſſario inuoluit habitudinem ad creaturam actu exiſtente, conuenit Deo ex tempore poſita exiſtentia creaturæ, vt conſpicuum eſt in relatione dominij, & creatoris: at efſe in aliquo, vt ex ſuperioribus conſtat, dicit habitudinem ad rem actu exiſtente: ergo ante orbem conditum nõ conueniebat Deo: imò verò neque modo: nam creature non occupant omne ſpatium occupabile ab alijs, atque alijs creaturis: Deus verò ſolum eſt in ſpatio,

quod occupant creature actu exiſtentes. non verò in infinito illo ſpatio imaginario, quod protenditur extra cōuexam partem celi empyrei: ergo eſt in certo, ac diſſinito loco, & non vbique. Et confirmatur, quoniam ſi Deus de nouo conderet alium orbem ſupra vltimam ſphæram, inciperet efſe de nouo in illo: ergo modo non eſt vbique.

His non obſtantibus abſolute dicendum eſt proprium efſe Deo, vt ſit vbique: quod communi cōſenſione docent Patres. Ambroſius. lib. 1. de ſpiritu Sancto c. 7. Hieronymus. in id Pſal. 138. *Quo ibo à ſpiritu tuo?* Damascenus. lib. 1. de Fide cap. 17. Anſelmus. in Proſologio cap. 13. Richardus Victor. lib. 2. de Trinitate cap. 11. & 12. & plures alij. Porro efſe vbique aut dicit ordinem ad locum, & res creatas, aut ad ipſam immenſitatem Dei, quæ eſt infinita, & æquipollet omni loco: & idèd, quod adæquate in ipſa eſt, vbique eſt: & hoc modo accipiunt, Hugo Victor. in ſum. ſent. tract. 1. c. 4. Alenſius. & Bonauent. vt ſuprà, qui aiunt Deum ab æterno fuiſſe vbique, hoc eſt in ſeipſo, in ſua immenſitate: nec abſurde hoc modo dici poteſt efſe vbique: cum propter ipſius immenſitatem dicat Baruch. 3. *O Iſrael quam magna eſt domus Domini, & quam ingens locus poſſeſſionis eius?* Si domus, & locus dicitur, & eſt infinita, merito, quod eſt in illa adæquate, verè dici poteſt efſe vbique: ſi verò ſumatur in ordine ad locum, vel ſumi poteſt ſecundum potentiam, vel ſecundum actum: & ſecundum potentiam, iſ dicitur efſe vbique, qui ſuapte extenſione virtuali ita affectus eſt, vt abſque vlla mutatione ſui poſſit efſe ſimul in omni loco, qui dabitur: actu verò id eſt vbique, quod actu coexiſtit in omni loco actu exiſtenti. Hoc autem vel poteſt explicari in ſenſu cōiuncto, ita, vt huius propoſitionis, *Deus eſt vbique*, ſenſus ſit, & Deus, & locus exiſtit, & Deus illi coexiſtit: vel conditionaliter, ita vt ſenſus ſit, ſi eſt locus, in quo poſſit efſe aliquid præſens, Deus eſt in illo. Hoc poſito dicendum eſt, ſi loquamur in ſenſu cōiuncto de exiſtentia actuali Dei in loco efſe vbique non eſt proprietas Dei, vt notat Altiſſiodorens. 1. 1. cap. vltim. qu. 1. ad 3. ex vltimo loco poſitis, & Gabriel. in 1. diſt. 37. qu. vnica, art. 3. dubio 2. conſolutione 1. Et rectè oftenditur priore parte vltimi argumenti: & fortè non repugnat, vt creetur à Deo ſubſtantia aliqua ſpiritualis tantæ perfectionis, ac virtualis extenſionis, vt orbis vniuerſus ſit adæquata ſphæra locabilitatis ipſius: vel, ſi hoc videatur impoſſibile, ſaltem non repugnat, vt Deus conderet ſolum corpus

II.

Ambroſius.
Hieronymus.
Damascenus.
Anſelmus.
Rich. Victor.

Hugo Victor.
Alenſius.
Bonauent.

Baruch. 3.

Altiſſiodorens.

Gabriel.

aliquod tantæ magnitudinis, quanta eſt ſphæra locabilitatis primi Angeli, qui proinde tunc temporis eſſet vbique, ſi verò loquamur in ſenſu conditionato, verè eſt proprietas Dei. Patet quoniam ad veritatem conditionalis, non requiritur veritas antecedentis, ſed ſat eſt habitudo connexionis inter antecedens, & cōſequens: hæc verò datur inter exiſtentiam loci, & coexiſtentiam, ſive præſentiam Dei ad ipſum: quæ habitudo non eſt inter exiſtentiam loci, & coexiſtentiam alterius omninò rei: neque enim, ſi locus exiſtit, opus eſt, vt res aliqua creata determinate ſumpta in eo ſit.

III.

Vt verò ad præſentiam aptitudinalem veniamus, quoniam aptitudines dignoſcuntur ex actibus, ad quos ſunt, explicandum eſt prius, qualis ſit vbiquitas Deo propria, nulli alteri ſubſtantię accommodabilis. Omisſis verò aliis rationibus, quæ à pluribus adducuntur: præcipua ratio vbiquitatis diuinæ, conſiſtit in eo, vt ratione eiſdem ſingularis, ac ſimpliciſſimæ entitatis neceſſario ſit in omnibus locis deſignabilibus interminabiliter. Ita Sanctus Thomas in 1. diſtinct. 37. quæſt. 2. art. 2. & 1. part. quæſt. 8. artic. 4. cum Sylueſtro ibidem, A. Egid. in 1. diſt. 37. 2. part. primæ partis principalis quæſt. 2. Richard. artic. 1. quæſt. 3. Ocham. q. vnica, à lit. E. Gabriel quæſt. vnica, art. 3. dub. 2. & 3. Baſſolis qu. vnica, art. 2. Aquilan. quæſt. vnica, art. 3. Marſilius quæſt. 39. artic. 1. conſuſione 4. Dico ratione eiſdem ſingularis, ac ſimpliciſſimæ entitatis, quoniam id, quod proprie, ac per ſe eſt alicubi, debet eſſe ſingulare; nam vniuerſalis per accidens, & ratione ſingularium ſunt in loco, & quamuis admiſſa, & ad actum reducta poſſibilitate inſiniti ſecundum quantitatem diſcretam: natura vniuerſalis eſſet vbique, non tamen ratione eiſdem ſingularis entitatis, ſed ratione vnus in vno loco, ratione alterius in alio, non tamen in omnibus ratione eiſdem. Addidi ſimpliciſſimæ ad declarandum modum indiuiſibiliter exiſtendi in loco, non ratione diuerſarum partium, vt ſunt corpora, ſed ratione eiſdem eſſentiæ ſimpliciſſimæ, quæ eſt tota in toto, & tota in quauis parte: qua ratione excluditur corpus inſinitum à conſortio vbiquitatis diuinæ: nam eſſet quidem vbique, ratione diuerſarum partium, non tamen ratione eiſdem indiuiduæ, & ſimpliciſſimæ entitatis. Addunt aliqui recentiores etiã ſubſtantias incorporeas non eſſe hoc modo præſentes locis, in quibus ſunt: nam, quamuis ſubſtantia ipſa ſimplex

ſit, atque indiuidua, modus tamen ipſe præſentialitatis diuiſibilis eſt, & ita non eſt totus in toto, & totus in qualibet parte: quæ admodum, inquiunt, anima rationalis, tamen ſi indiuiſibilis ſit, non tamen habet totã vnionem cum qualibet parte, etenim, corrupta vnione ad aliquam partem, adhuc manet integra ſubſtantia animæ, & vnio ad reliquas partes: At verò eſſentia diuina ita eſt vbique, vt habeat ibidem totam ſubſtantiam, præſentiã, atq; immenſitatem; quãdoquidem in deo præſentia, quamuis concipiat a nobis, vt modus immenſitatis, re tamẽ ipſa non eſt: ſed ipſamet eſſentia diuina, à qua nullo modo diſtinguitur ex natura rei. Ego verò non intelligo in Deo præſentiã, vt quid intrinſecum, ac reale, idem cum Deitate, ſed ſolum relationẽ ad rem, à qua deus indiſtans eſt, fundata in immenſitate, & indiſtantia dei ad creaturas: hæc autem præſentia, vel etiã indiſtantia ſuo modo à nobis concipitur vt diuiſibilis: nam ſublata re, vel loco, cui Deus præſens erat pro aliquo tẽpore, iam deſinet etiam præſentia Dei erga rem illã, vel locum manente præſentia eiſdem erga alias creaturas. Quapropter, ſi ex eo, quod diſſoluta vnione animæ cum vna parte corporis, manet integra erga alias, colligitur eſſe diuiſibilem, colligitur etiam diuiſibilem eſſe præſentiam dei ad creaturas. Quod non eſt abſurdum: nam eadẽ eſt ratio præſentiæ, ſive coexiſtentiæ dei cum creaturis ſecundum tempus, ac ſecundum locum: coexiſtentiã verò ſecundum tempus eſſe diuiſibilem oſtendam tractat. ſequi de æternitate cap. 17. eodem igitur modo eſt diuiſibilis coexiſtentia ſecundum locum. Neq; vt hæc dicatur indiuiſibilis ſimpliciter, ſufficit eſſe indiuiſibilem ipſam immenſitatẽ, quæ eſt fundamentum huius præſentiæ: quoniam hæc non meretur nomen præſentiæ, cum ſemper, ac neceſſario conueniat Deo: præſentia verò contingenter. Eodem verò modo ipſa extenſio virtualis ſubſtantię incorporeæ creatæ eſt idem ex natura rei cum ipſa, & ſolum diſtinguitur penes conſtatutum, & eſt omninò indiuiſibilis tota in toto, & tota in quauis parte. Neque id, quod hæc ſententia ſupponit, nempe Angelum in loco exiſtente habere modum quendam realem, ac diuiſibilem diſtinctum ex natura rei à ſubſtantia Angeli, tantum habet probabilitatem, vt in eo fundari debeat diſtinctio inter modum exiſtendi in loco proprium Dei, & modum creaturæ.

Cætæræ partes adiunctę ſunt ad explicandam negationem omnimodam terminationis,

IV.

S. Thomas.
Sylueſt.
Aegid.
Richardus.
Ochamus.
Gabriel.
Baſſol.
Aquilan.
Marſilius.

tionis, quæ competit Deo: ratione cuius habet, ut quouis loco designato adhuc possit esse in maiori: quia nullo clauditur, ac terminatur: non est autem possibilis creatura, quæ ratione eiusdem simplicis entitatis excludat omnem terminum. Ex quo sequitur propterea non esse possibilem animam indiuisibilem, quæ actu et corpus infinitum, neque Angelum, qui virtute conaturali adæquari possit spatio infinito, quoniam anima indiuisibilis eo, cæteris paribus, est perfectior, quo est informatiua maioris corporis, & Angelus, quo maius spatium occupat: & proinde, siue hic naturaliter esse possit in spatio infinito, siue illa infinitum corpus actuare, uterque esset infinite perfectus secundum substantiam, quod falsum est. Si vero aliquis contendat id non repugnare, adhuc eiusmodi Angelus, aut anima longè distaret à modo ubiquitatis diuinæ: hæc enim non solum habet negationem terminationis actualis, sed etiam potentialis: idcirco enim dixi necessario debere esse in omnibus locis: nam, si sit locus, Deus necessario in eo est, & ita non solum caret termino actuali: sed etiam capacitate, ut terminetur: at creatura omnis, etsi in aliquo casu admitteretur esse actu ubique, posset tamen excludi ab aliqua parte loci, siue spatij illius immensi: nam anima, si in aliqua parte illius corporis infiniti dissoluatur harmonia dispositionum, quibus corpus redditur, apta, ac proxima materia animationis, desinet in formare illam partem, & consequenter esse in illa: quo posito non erit actu ubique. Item Angelus, quemadmodum, ut censet D. Thomas, non necessario est in sphaera adæquata suæ extensionis localis, sed pro libito se retrahit in minorem, ita posito illo euentu posset has, vel illas partes infiniti seorsum deherere: & consequenter non esset actu ubique, neque careret terminatione potentiali, ut caret Deus, sine quo nullus locus est, aut esse potest.

V. Ex his patet quomodo aptitudinalis existentia Dei in omni loco sit proprietas ipsius. Et de hac intelligendi sunt sancti Patres, atque Doctores, cum dicunt proprium esse Dei, ut sit ubique: nempe aptitudine proxima ratione immensitatis, & actuali indiffinita, si sit locus aliquis, aut res, cum negatione omnimodæ terminationis, tam actualis, quam potentialis: quæ ratio nulli creaturæ conuenit, cum tamen competat semper Deo. Porro argumenta, quibus probatur hanc perfectionem conuenire etiam creaturis, facile diluuntur ex dictis: nam, licet admittamus dari infinita corpo-

ra in rerum natura, non proinde natura vniuersalis esset ubique per se, ratione eiusdem singularis naturæ, ut est Deus: orbis etiam vniuersus non est ubique per se, sed ratione partium, & habet terminationem: nam ita est in omni loco per partes, ut non possit simul esse in alio, si detur: & ita continetur loco: corpus etiam infinitum non esset ratione eiusdem indiuisibilis entitatis, sed ratione diuersarum partium. Angelum vero, aut animam repugnat esse extensiuè infinitam, ut iam ostendi: ratio vero, cur potius repugnet hæc infinitas, quam corporis est, quoniam in corpore quemadmodum multiplicantur partes quantitatiuæ extensionis, ita multiplicantur partes substantiales, ex quo non colligitur infinitas intensiuè perfectionis essentialis, sed solum extensiuè partium integrantium: at in anima, vel Angelo, cum careant partibus, tota illa vis locabilitatis infinitæ sumenda est à perfectione essentiali infinita, quæ in creaturam non cadit. Si cui vero non videbitur absurdum dari substantiam spiritualem creatam infinite perfectam, vel infinitæ locabilitatis, quamuis sit finita secundum perfectionem essentialem: respondebit adhuc ubiquitatem talis creaturæ non esse eiusdem rationis cum diuina, quoniam hæc excludit etiam terminationem potentialem, illa vero nequaquam, ut paulo ante explicaui.

Argumentum, quo confirmabatur secunda pars assumptionis primi Syllogismi, solum probat esse ubique, quatenus dicit actualem præsentiam Dei ad creaturas, in sensu copulatiuo non esse proprietatē Dei, quod est verissimum: non vero quatenus dicit aptitudinalem, vel etiam actualem in sensu conditionato, ut explicatum est. Ex eo vero, quod loci creati, ac res, in quibus Deus est, sint numero, ac magnitudine finitæ, non sequitur Deum habere terminum suæ immensitatis: quoniam ita est in rebus omnibus, ut sit extra illas non contentus, sed continens. Quia tamen hoc ultimo argumento attingitur celebris difficultas de existentia Dei in vacuo, quæ plurimum conducit ad agnoscendum modum immensitatis diuinæ, in sequentibus expeditur.

VI.